

DIAKONI I

BIBELSK PERSPEKTIV

Ordet «diakoni» har gjerne blitt knyttet sammen med helt bestemte personer og holdninger; en hyggelig diakon eller diakonisse, kanskje helst av den ekstra fromme og ydmyke type — og framfor alt med sykepleie som livskall — fremtrer umiddelbart for de flestes indre øye.

La oss derfor begynne med å slå fast at diakoni ikke er «bundet» til dette tradisjonelle typebilde. Det skjønner vi med en gang om vi bare prøver å oversette diakoni. I seg selv betyr det «tjeneste», kort og godt.

Det er Jesus som lanserer ordet. Det gjør han i verbal form, altså diakonere, være tjener. Og av måten Jesus bruker ordet på, f.eks. i det viktige utsagn i Matt. 20,26 ff., skjønner vi at vi med god grunn bør vende oss til GT for å finne ordets bakgrunn. I parentes bemerket er det en hovedregel at vi bør gå til GT med alle ord i NT som vi vil trenge til bunns i. Nå finner vi altså ikke ordet diakoni i GT i nevneverdig grad. Men vi finner dets «storebror» — et ord som dypest sett betyr «å være slave».

Diakoni i GT.

Det er ganske overraskende å se hvor «selvfølgelig» GT konstaterer at mennesket er «slave». Utgangspunktet er at såfremt Gud er universets Herre, ja — da er det bare en eneste merkelapp å sette på mennesket: tjener og slave.

«Se Herren din Gud hører himlene til og himmelens himler, jorden og alt som er på den»....

«Og nå Israel, hva krever Herren din Gud av deg uten at du skal frykte Herren din Gud og vandre på alle hans veier og elske ham og tjene Herren din Gud av alt ditt hjerte og av all din sjel, så du tar vare på Herrens bud og hans lover, som jeg byder deg i dag, forat det kan gå deg vel?» (5. Mos. 10,14)

Her står det egentlig «være slave under Herren din Gud». Nå er ikke meningen den at Gud vil piske og terrorisere noen. Målet er jo «at det kan gå deg vel». Om det likevel kan tyde noe brutalt i våre moderne, sarte sinn, så skal vi være klar over at Bibelen aldri har gitt sin tilslutning til den merkelige «tro» på at mennesket skulle være et fritt,

fornuftig vesen som nøkternt kan velge mellom ondt og godt i tilværelsen. Både i GT og NT er man smertelig klar over at mennesket enten velger å tjene avgudene og seg selv — eller så tjener det den sanne Gud. Det er ikke for å nedvurdere mennesket — men for å binde det i holdning og handling til en Høyere, at bibelen bruker ordet slave. Det fremgår flere steder av at selv en statsråd i GT kan kalles slave — nemlig da i forhold til sin konges vilje.

Derfor kan vi si at ordet slave faktisk er et omfattende uttrykk for det sanne menneskeliv under Guds gode vilje.

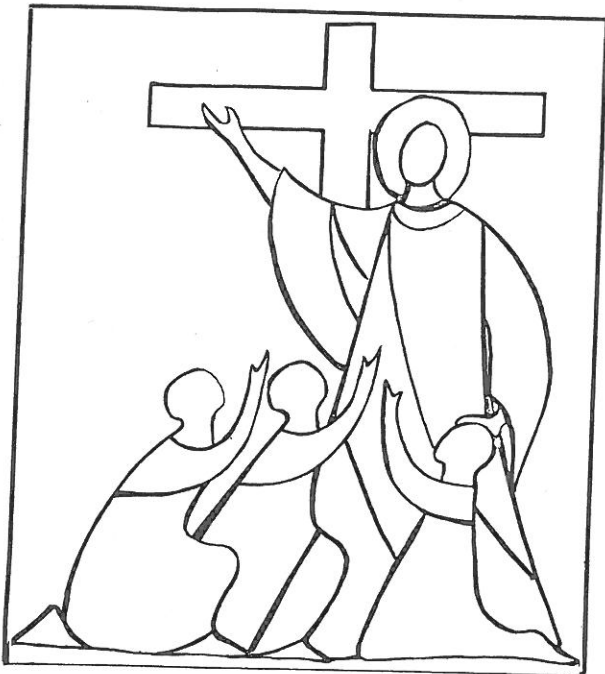
Av rektor ved Norsk Diakonihøyskole Steinar Johansen

Så ser vi da også at det første menneske ble plassert i Edens have for å «være slave» — dvs. tjene i Guds vidunderlige verden under hans gode vilje, 1. Mos. 2, 15.

Etter syndefallet vet vi at virkeligheten ble en helt annen. Gud setter da igang sin frelsesplan. Det skjer gjennom at han utvelger Abraham og hans slekt. Og leser vi nå videre i dette sentrale kap. 10 i 5 Mos., ser vi at Gud knytter to «motiver» tett fast til sitt «slave-krav» til frelsesfolket; Israel skal være seg bevisst at det er **utvalgt** (v. 15) — og det skal ha omsorg for enker, farløse og fremmede (v. 17 ff.). Samlende kan vi si at Israel skal være Guds slave gjennom i indre sosial solidaritet å være det utvalgte redskap for Gud Herrens frelsesplan for verden.

Dette frelsens folk får altså et absolutt og overordnet mål for alt sitt liv og virke i verden. Gud Herren stiller et totalkrav på folket — i sterkt utfordrende konkurranse med syndefallets og frafallets krefter. Vi husker Josvas ord:

«Så frykt nå Herren, og tjen ham i oppriktighet og trofasthet, og skill dere av med de guder som

deres fedre dyrket på hin side elven og i Egypten, og tjen Herren! — Men synes dere ikke om å tjene Herren, så velg idag hvem dere vil tjene... Men jeg og mitt hus, vi vil tjene Herren.» (Josva 24, 14-15)

Vi vet dessverre så altfor godt hvordan det gikk, Istedet for sosialt samhold innad i folket, ble dansen rundt gullkalven nasjonalsport; de rike utplyndret de «små» (les Amos og Jes). Og frafallet fra Gud Herren gikk hånd i hanke med oppslutning om «moderne religioner» og kjødets lyst (les Hosea). Herrens tjenere ble egne herrer. Og sosialt ble stikkordet høk over høk. Det folk som skulle tjene Gud og tjene hverandre på paktens og budenes gode grunn, smuldret hen.....

Bortsett fra noen ganske få «som ikke har bøyet kne for Ba'al». I desperat erkjennelse av hva det vil si å falle fra Herren, vet de ikke annen utvei enn å rope:

«Kom i hu dine tjenere Abraham, Isak og Jakob! Se ikke på dette folks hårdhet og dets ugdelighet og dets synd.... (5. Mos. 9, 27).

Herrens tjener.

Allerede her finner vi altså at de gudfryktige i folket bønnfaller Herren om å se stedfortredende på de store tjenere i fortiden — for selv svikter jo folket. Her er stedfortreder — og tjenertanke knyttet sammen allerede — slik det til fulle blir i Jes. 53 og hos Jesus i Mt. 20,28. For Gud hadde selv sin plan; ingen tjener i fortiden, men en lysende skikkelse i fremtiden, Herrens Tjener framfor noen (Jes. 42, 49, 53). I fullkommen lydighet tjener han Guds vilje til siste rest — og i bunnløs solidaritet med de aller minste av Guds små, står han frem — fattig, elendig, pint og sosialt utstøtt.

Men

«fordi han ga sitt liv som skyldoffer, skal han få etterkommere og leve lenge, og Herrens plan skal lykkes ved Ham»....

»Han bar straffen, forat vi skulle ha fred».....

«Ved at de kjenner ham, skal han, min rettferdiggjøre de mange».... (Jes. 53).

På denne måten kommer denne enestående Tjener til å tjene — ikke bare Herren, men samtidig også de mange — dvs. de mange urettferdige tjenere. Dermed er vi fremme igjen ved Jesu nøkkelord i Matt. 20, 28 —

«liksom Menneskesønnen ikke er kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til en løsepenge for mange».

Uttrykket «er.. kommet» angir at det er på Guds guddommelige oppdrag at Jesus gir sitt liv hen; i liv og død var han Guds slave, dvs. lydige tjener, Fil. 7. Samtidig er dette den eneste sanne tjeneste for mennesker; for borte fra Gud blir alt ved mennesket usant, men gjenløst til Ham blir mennesket hentet tilbake til sin bestemmelse. Dette vil Matt. vise når han umiddelbart etterpå beretter at Jesus spør de to blinde: «Hva vil dere jeg skal gjøre for dere?» (v. 32). Jesus tjener dem 7 og gir dem sitt syn. Deretter «fulgte de ham». Og med dette korte uttrykk — kjent fra GT fra nøyaktig samme sammenhenger som uttrykket «tjene Herren din Gud» (såkalt parallelluttrykk) vil Matteus ha frem at de blinde fikk syn for at Jesus var Gud og Guds Sønn, og at de nå måtte følge ham og tjene ham som Gud selv.

Med dette får Matt. på en glimrende måte illustrert at det å tjene Gud (Jesu liv var en sammenhengende tjeneste for Gud) og det å tjene mennesker, henger intimt sammen, ja er to sider ved samme sak. Bare den som er trygg i sin teosentriske forankring, kan stille det risikable spørsmål som Jesus stiller: «Hva vil dere jeg skal gjøre for dere?» Det er akkurat det samme Jesus påpeker når han sier at budet «Du skal elske Herren din Gud av alt ditt hjerte...» er det største og første bud — MEN at det er et annet som er «like så stort: Du skal elske din neste som deg selv». Saken er altså ikke bare at de er like så store — enkelte har rendyrket disse ordene og spilt disse to hovedbud ut mot hverandre — men de er kompakt uatskillelige. På same måte som det finnes en Guds-tjeneste som ikke nødvendigvis er en tjeneste for nesten (f.eks. bønn), likedan finnes det en tjeneste for nesten som ikke er tjeneste for Gud. Og — som om dette ikke var nok — tjenesten er ikke fullført før den også er tjeneste for Kristus. Det er dette Matt. vil ha poengtert når han forteller at de to blinde «fulgte ham» (Jesus). Dette er selve fokus i evangeliene; den kjærlighet, tilbedelse og tjeneste Gud har krav på — den skal vi få rette mot **Kristus**. Derfor: sann tjeneste for nesten er samtidig tjeneste for Gud i Kristus. Og tjeneste for Gud i

Kristus blir den dypeste tjeneste vi kan gjøre for vårt medmenneske.

Forskjellen til GT ligger i dette at vi nå med Jesu forløsende soningstjeneste for oss, er frigjort fra å skulle fortjene vår egen forløsning og frelse. Dermed har vi fått en helt ny basis — i Kristus og hans Ord, i dåpen som innføyret i ham og nattverden, vårt nye livselement. Derfor lanserer også Jesus ordet tjenere (diakoner) på det nye gudsfolk, og nedtrapper bruken av det GT-lige «slaver», sml. Joh. 15, 15: «Jeg kaller dere ikke lenger slaver» — men venner.

Men om det slik er et nytt liv i og av Kristus, så er likheten til GT i dette at det like fullt er et liv å leve ved og for Gud, som har skapt oss og forløst oss. «Rammen» blir den samme: helhjertet tjeneste for Gud utfra hans uutgrunnelige utvelgelse av et folk til virkeliggjørelse av sitt frelsesråd, og til dette folks konsolidering og vekst.

Det nye Gudsfolk.

Hvordan skal imidlertid denne sanne og tosidige tjeneste kunne skje? Umuligvis på annen måte enn innenfor rammen av det nye Gudsfolk, det som Jesus grunnla gjennom sine tolv disipler. Det ligger også tydelig i navnet Menneskesønnen som Jesus bruker om seg selv i vår sentrale tekst, Mt. 20, 28; navnets bakgrunn finnes i Dan. 7 og er umulig å løsrive fra sitt tilhørende gudsfolk. Og dette folks «skjebne» er — som vi også så det i 5. Mos. 10 — å være **utvalgt**, reservert for Guds frelsesplan, hvis bærende elementer er åpenbaringsens Ord, dette som ingen andre tar vare på om Gudsfolket svikter. Derfor må dette folk totalt hengi seg til tjeneste for Gud i Ordet, det Paulus kaller «forlikelsens tjeneste», 2. Kor. 5,18. Som for Israel gjelder også nå et alvorlig enten — eller; enten Rettferdighetens slaver — eller avgudenes slaver, Rom. 6, 16 ff.; 1. Tess. 1, 9. Og for å understreke hvor forpliktende det er å være utvalgt for Ordet, bruker Paulus gjerne betegnelsen Guds **slave** om seg selv, Rom. 1,1.

Men nå er det altså ikke mulig å løsrive denne tjeneste for Gud i Ordet om Kristus, fra tjenesten for mennesket. Mennesket er jo heller ikke bare (en) ånd som skal bli frelst, men sjel og legeme (1. Tess. 23) med sosiale og materielle behov. Og studerer vi Jesu ord i Matt. 20, 26 f. atter en gang —

«den som vil være stor blant dere, han skal være deres tjener (diakon), og den som vil være den første blant dere, han skal være deres slave».

så skjønner vi straks at Jesus ikke kunne ha ment det bokstavelig. I så fall måtte jo virkelig den enkelte ha solgt seg og blitt slave med alt som det den gang praktisk innebar. Skulle den ene lyde den andres mer eller mindre egoistiske spontaninnfall? Nei, meningen kommer først og fremst frem om vi oversetter «Gudsdiakon» og «Guds slave»; disiple-

ne skal tjene hverandre på omfattende vis slik Gud vil at vi skal tjene hverandre. Og her danner Jesus selv forbildet; tenk på — foruten hans forkynnelse — hans fotvasking, bespinningsundre omsorg, forbønn — ja hans totale medmenneskelighet i de forskjelligste sammenhenger, preget av kjærlighet og nærhet! Det er nøyaktig det samme Paulus sikter til når han skriver: «Vær hverandres slaver i kjærlighet», Gal. 5, 13. Og dette fellesskap ser vi jo at den første kristenflokk realiserte, Ap.gj. 4,32. Gjennom Ordet, dåpen og Ånden (Ap.gj. 2,38; Rom. 6) var de blitt ett og det på en slik måte at de hadde «ett hjerte og en sjel, og ikke en sa om noe av sitt gods at det var hans eget». Uten at vi her kan rekke å utvikle hele sammenhengen, vil vi likevel bare antyde at denne holdning hos de første kristne, er en direkte konsekvens av Jesu ord i Mt. 4, 1-11 — «Herren din Gud.....ham alene skal du tjene». Ute i verden er det fortsatt samme situasjon som på Amos, Jesaias og Hoseas tid; en hel horde av avguder, med pengeduen i spissen, herjer og ødelegger. Men Jesu disipler tjener Gud i gudsfolket med alt de er og har.

Vi skal ikke romantisere omkring dette — for det er vel muligens et vitnesbyrd om hvor vanskelig dette ofte kunne være, at 1. Joh.-brev minner om broderkjærligheten på en måte som grenser til «mas». Og likevel — når det gamle Israel skulle tjene Herren i de fattige, enker, farløse og fremmede (5. Mos. 10) — Hvorfor skulle ikke det nye Gudsfolk, omskåret på hjertene og med Jesu egne ord om «disse mine minste» (Mt. 25, 31 f.) på sinne, kunne tjene hverandre, samdele, være solidariske? «En ren og usmittet Gudstjeneste» kaller Jakob slik omsorg (1,27). Så får vi spørre oss selv om det er sant som en sa, at «frimurene og marxistene har ti ganger så godt fellesskap og yter hverandre ti ganger så mye hjelp som kristne»....

Gudsfolkets Gudstjeneste.

Så er det altså (omsider) her diakonien må komme inn — ikke bare som et litt underordnet trivselsspørsmål — men som en **ufremkommelig del av Gudsfolkets Gudstjeneste i denne verden**. Såfremt Jesus mente å skape et nytt folk — og det gjorde han — så er det opplagt at han samtidig har gitt sine disipler et utvidet ansvar for dette folk. Allerede hyrdeoppdraget som Jesus gir Peter (Joh. 21, 15 f.) legger opp til dette, ettersom hyrde i GT er en som har lederansvar for Guds folk, 2. Sam. 5, 2; Salme 71, 78. Og vi kan derfor legge merke til at disiplene i Ap.gj. 1 — like etter Jesu himmelfart og innsettelse som Herre — omtaler sitt ansvar vidt som «diakoni» (v. 17, v. 25). Allerede i Ap.gj. 6 ser vi at ansvaret blir for omfattende for dem, derfor ordineres «de syv» med Stefanus i spissen, til å ta ansvaret for det sosiale og materielle fellesskap («bordets tjeneste») — mens apostlene reserveres

Fortsatt s. 10

OVERGANGER

Fortsatt fra s. 6

for Ordets tjeneste. Denne opprinnelige enhet for tjenestene avspeiler seg utover i NT ved at ordet «diakonia» såvel kan betegne forkynnertjeneste som praktisk omsorg. Likevel blir det slik at ordene diakon, -ere, -e (kvinnelig) etterhvert blir spesifikke betegnelser på personer som har særansvar for Gudsfolkets praktiske omsorg. I allefall: apostlene selv var altså de første «diakoner». Og Jesus ga dem personlig opp trening i forbindelse med sitt brønder, Mark. 6,44. Tjenesten er i utgangspunktet én.

Det er vidreutviklingen av dette vi kan finne i 1. Tim. 3; her framstår diakoner/-isser som det viktigste oppdrag i forsamlingen ved siden av biskopens. Og de framstår hverken som sosialarbeidere eller hjelpeprester; deres oppdrag har sin egen tyngde — i det å legge forholdene til rette for at de helliges samfunn virkelig skal kunne leve og fungere. For det ene betyr dette at Ordets forkynnere må ha all mulig hjelp, støtte og omsorg. Paulus hadde f.eks. sine faste diakoner, Ap.gj. 19,22; Ef. 6,21; Kol. 4, 7. Og Jesus — Guds eget levende Ord — ble «diakonert» bl.a. av en gruppe kvinner, Løk. 8, 3, gjennom hele sitt virke. Vi ser også at Jesus i sin lange fasteperiode, og etter å ha avvist djevelens mange fristende tilbud, blir «diakonert» av engler, dvs. Guds egne utsendinger, Mt. 4, 11. En av de mange viktige lærdommer i denne rike teksten er da at den som står fast på at «Herren din Gud skal du tilbe, og ham alene skal du tjene» — ham skal Gud selv forordne diakoni for.

Brodersamfunnet.

For det andre blir diakoniens oppgave å organisere brodersamfunnet, gi det en tjenelig og tjenende form. Liksom vi alle er prester, 1. Pet. 2,9 — slik er alle troende Herrens diakoner, 1. Pet. 4, 8 ff. Som Kristus ofret seg selv for oss, skal vi ofre oss selv med alt vi er og har til ham og til hans folks oppbygging. De første kristne ga både tiende og ofret regelmessig av markens grød og det de tjente opp. Og mens noe ble innviet til nattverd, ble resten benyttet til det såkalte «kjærlighetsmåltid» — og til dette ble fattige, fremmede, nødlidende trukket inn. Her møter vi altså den diakonale side ved Gudstjenesten i aktiv funksjon. I det hele er det forbausende å se at de første kristne er mer opptatt av å «hente inn» (sml. f.eks. lignelsen om kongesønnens bryllup) enn av å «gå ut». Her har vi en altfor lite påaktet diakoniens misjonsdimensjon, og vi må snarest mulig begynne å samtale om og arbeide barrierer». Kan det tenkes at vi på grunn av manglende diakonal holdning likefrem sperrer mennesker ute i menigheten og vennsamfunnet lokalt. Diakonien har en grenseoverskridende side til. Om den enn er forankret med de såkalte «kirke- og bedehusfolk» fra Guds folk.

så omfavner den Gudsfolket hvor det enn er på denne jord. Derfor ser vi Paulus bruker tid og krefter på å «plyndre menighetene» i Hellas for å skaffe til veie penger til en «diakonia» for de fattige troende i Jerusalem, 2. Kor. 8-9. Og jeg spør meg selv i dypt alvor hvordan det kan ha seg at ikke vi som tilhører det norske, overveldsignede Gudsfolk, står på tåspissene for å tjene våre trosbrødre bak jern-, bambus- og andre kompakte «tepper» på alle kjærlighetens mulige fantasirike måter?

Så er da forkynnelsen og diakonien to samhengende sider ved Gudsfolkets tjeneste på jord. Der forkynnelsen lyder rett, fødes diakonien. Og der diakonien fungerer, bekrefter den forkynnelsen og gjør den troverdig. Hvem husker ikke det forjettede rykte om kristne som lød: «Se hvor de elsker hverandre»

Sammenfatning:

1. Diakoni springer ut av den almene tjenestetanke i Bibelen. I denne tjenestetanke ligger allerede den «slaviske» bundethet til Guds vilje.
2. Diakoniens videre særpreg henger sammen med at den har fått innhold og realitet gjennom Jesu selhengivende soningstjeneste.
3. På samme måte som Ordets tjeneste er diakonien samtidig både en tjeneste for Gud i Kristus — og for mennesker. Som sådan er den den dypeste og sanneste tjeneste mennesket kan oppleve.
4. Sammen med Ordets tjeneste er diakonien bundet til å tjene Guds utvelgelses- og frelsesgjerning, dvs. oppbyggingen av Gudsfolket.
5. Den har følgelig sitt primæropdrag blant Guds folk — nært og fjernt.
6. Men den er også en «førstelinje-tjeneste» — og henter inn mennesker til å bli tjent i Gudsfolkets sammenheng.
7. Sammen med Ordet tjener diakonien menneskene til ånd, sjel og legeme.
8. Så omfattende oppgaver Gud dermed har skapt og kalt til, er forkynnelse og diakoni et ansvar — ikke bare for dertil innviede mennesker — men for hele Gudsfolket og alle dets lemmer.

VI GRATULERER

Jesper Kloster, som 8. februar fyller 75 år.
Adresse: Bekkegaten, 3190 Horten.

John Fosse, som 10. februar fyller 60 år.
Adresse: 3350 Prestfoss.

Hans Ekeberg, som 18. februar fyller 50 år.
Adresse: Staveveien, 3570 ÅL.

Sigurd Øksnes, som 19. februar fyller 50 år.
Adresse: Trettestyket 1, 1370 ASKER.